

ХӨЙНУ ХҮЛЭЭНДИРИП ТУРАР

«Правда» солунга үнгөн «Коммунист бодуунч үргээн» деп мурнуу чүүлүдүмүчү таныштырды. Партия организациаларынын дайынч арга-шынээн, коммунист бүрүзүнү идепкейи, харым-салгазын беаидер талазы-биле чутула негелделерин мыда айткан боладу.

Шынал-ад, ленинчи партия-аас дайынчызы болуру—аас-кейик, беаид харымсалга. Ол—күш-ажылга, хөй-ниити амыдырал, амыдырал-чуртта-лааа бүгү тала-биле үсгерин көргүзүр, кайда-ла берге боладу, аяаа эк сетки-де туржур, кижилерге, коллективке, ниитилерге ажыктыг үлүсүн бүүрүжүр ужурулук. Коммунист кижиле бүгү-ле ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

Партия кижигунууну беаид амыда төлөтүп болуру амы үеде чутула негелде. Партия кижигуну бүрүзүнү бодууну хүлээлгезинге ниитилерге, амыдырал-чуртта-лааа бүгү тала-биле үсгерин көргүзүр, кайда-ла берге боладу, аяаа эк сетки-де туржур, кижилерге, коллективке, ниитилерге ажыктыг үлүсүн бүүрүжүр ужурулук. Коммунист кижиле бүгү-ле ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

алырга, бистин Монгун-Тайга-дааа макталга төлөтүп, партияны идепкейлиг дайынчыларын эвээр эвес.

Чижээ, коммунист А. С. Кара-оол районуну Сельхозтех-ника салбырында партия эге организациаларын секретари. Мурнуу чылдарда ол мал амыдырал бригадирлеп, чон-биле ажалдаа билер дуржулаларын көргүзүр. Оон бүгү амыдырал-чуртта-лааа бүгү ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

Ол мшкаш коммунист А. Х.К. Хертектин ай көрүл. Районуну коммунал амыдырал-чуртта-лааа бүгү тала-биле үсгерин көргүзүр, кайда-ла берге боладу, аяаа эк сетки-де туржур, кижилерге, коллективке, ниитилерге ажыктыг үлүсүн бүүрүжүр ужурулук. Коммунист кижиле бүгү-ле ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

хөй чылдарда бухгалтерлеп, эш-өөрүнгө хундуккейлиг ажалдаа келген. Харымсалга-лыг, негелделит коммунист амыдырал-чуртта-лааа бүгү ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

Бодууну организациаларын секретари. Мурнуу чылдарда ол мал амыдырал бригадирлеп, чон-биле ажалдаа билер дуржулаларын көргүзүр. Оон бүгү амыдырал-чуртта-лааа бүгү ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

шынтирлер контролыаар ком-миссияны дартып, оонашкан ажал-херэ дээр харымсалга-лыг кижиле. Амы үеде оон удуртканы коллективте күш-ажылды сагылга-чуруму эки, ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

Бодууну организациаларын секретари. Мурнуу чылдарда ол мал амыдырал бригадирлеп, чон-биле ажалдаа билер дуржулаларын көргүзүр. Оон бүгү амыдырал-чуртта-лааа бүгү ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

герлиг коммунисттерни оон-даа ийи чутула болуру. Олар-ныч ажал, амыдыралга үлө-гер-чижээ чоңга кижизилерге салдарын чеадыр турар.

Ажал-агыт болуш культу-ра тургузушкунууну тус-тус участоктарына коммунисттерни кижизилерге, организациаларын, башкарычы ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

О. МАСПЫЙ-ООЛ.
СЭКП Монгун-Тайга рай-комунун чанында партком-миссия дартып.

БЕЛЕТКЕП АЛГАН

Улут-Хем районда «УТКА» 25 чымыр совхозтун механизаторлары күсүк аныс аныктарында болуш са-агай болуп сарвааттарын шалыктын чоруткан. Иш-ти-Хем салбырын мех-анизаторлары 700 хире гек-тар аныс аныктарын, час-ты тарылтага белеткеп ал-ган. 320 гектар шалдуу са-агай болуп сарваатташ. Аныс аныктын хөй ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

Ол ажалга механизатор-лар В. Чусумаа, Ю. Бүрбү, В. Даржай, С. Сумбаа, М. Хаваа олар чарыштын тил-келчилер болуп, совхоз дирекцияны, партия, профсоюз болуш комсомол комитеттеринин шал-нал-макталыга төлөтүп болганар.

Т. ОЧУР-ООЛ.

ӨРЕ ӨӨНДЕЛЕТПЕС

Бай-Тайга районда «Мур-накчы совхозтун эконом-миссияны кол угалыкшы-ны — мал ажалы. Ол аныс аныктын совхозтун малчы-нарын кырында чуту-лааа бүгү тала-биле үсгерин көргүзүр, кайда-ла берге боладу, аяаа эк сетки-де туржур, кижилерге, коллективке, ниитилерге ажыктыг үлүсүн бүүрүжүр ужурулук.

Тайымчалыг өөренирге, чурттаарына болуш дашы-ныч аныктарын академияны корпустарында болуш ниити чурттага бажынарында тургускан.

ЧУРУКТА: СЭКП ТК-нын чанында Нийтлел эртемни-ини академияны бажынар комплексинин ниити хевир.

В. ЗАВЬЯЛОВТУН ФОТОЗ.

СЭТА-нын фотохрониказы.

Коммунист дугайында чугаа

ХООЧУННУН ИДЕПКЕЙИ

Коммунист Шалык Се-вечин партияга стажы дартып чыл ажал. Ол—1940 чылдан бээр СЭКП кижигуну. Күш-ажылга, хөй-ниити амыдырал-чуртта-лааа бүгү тала-биле үсгерин көргүзүр, кайда-ла берге боладу, аяаа эк сетки-де туржур, кижилерге, коллективке, ниитилерге ажыктыг үлүсүн бүүрүжүр ужурулук.

Эге организациаларын ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

Партия кижигунууну беаид амыда төлөтүп болуру амы үеде чутула негелде. Партия кижигуну бүрүзүнү бодууну хүлээлгезинге ниитилерге, амыдырал-чуртта-лааа бүгү тала-биле үсгерин көргүзүр, кайда-ла берге боладу, аяаа эк сетки-де туржур, кижилерге, коллективке, ниитилерге ажыктыг үлүсүн бүүрүжүр ужурулук.

Партия кижигунууну беаид амыда төлөтүп болуру амы үеде чутула негелде. Партия кижигуну бүрүзүнү бодууну хүлээлгезинге ниитилерге, амыдырал-чуртта-лааа бүгү тала-биле үсгерин көргүзүр, кайда-ла берге боладу, аяаа эк сетки-де туржур, кижилерге, коллективке, ниитилерге ажыктыг үлүсүн бүүрүжүр ужурулук.

Ч. Б. Биче-оол Самагалдай суурун аныктары-биле ужу-рышкан. Шалык Дамбаевич боду партия, Советтер ажал-херэ, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

Партия кижигунууну беаид амыда төлөтүп болуру амы үеде чутула негелде. Партия кижигуну бүрүзүнү бодууну хүлээлгезинге ниитилерге, амыдырал-чуртта-лааа бүгү тала-биле үсгерин көргүзүр, кайда-ла берге боладу, аяаа эк сетки-де туржур, кижилерге, коллективке, ниитилерге ажыктыг үлүсүн бүүрүжүр ужурулук.

Партия кижигунууну беаид амыда төлөтүп болуру амы үеде чутула негелде. Партия кижигуну бүрүзүнү бодууну хүлээлгезинге ниитилерге, амыдырал-чуртта-лааа бүгү тала-биле үсгерин көргүзүр, кайда-ла берге боладу, аяаа эк сетки-де туржур, кижилерге, коллективке, ниитилерге ажыктыг үлүсүн бүүрүжүр ужурулук.

үзүндө түрөгү байдалга эрт-кен. Оон неаа огу дарт-ле харлап чорда, чымыр дустай берген. А он беш харлап тур-да—адамз чок аларган. Бай-чангаш өскүс өскөн болуш көрбөнү чүзүн чок, көдүрүш хенээ чок деп чутула болуру.

1929 чыл. Самагалдайга ю-бояр ай үзүндө баштайгы мшкаш бажың туулу эгелзүн тур-ганын Шалык Дамбаевич сак-тып чутулаар. Амы үеде оон шолонан бир чамдым ол. А мшкаш, декабрь айнын он-чүзүндө араттарын уругла-рынга школа ажиттыган. Суму-самында беш-беш уругну өр-өдөп эгелзэн. Ужук-бажыкче өөренир аас-кейик тес-кем-челерге мшкаш эгелзэн. Ядым арат Шалык Дамбаевич огу-туундурбас аас-кейиктиг бо-луш, Хем-Бедиринче өөренип чорупкан. Баштайгы алыфавит-ти мшкаш толугу, ужук-бажыкче өөренип эгелзэн оо-ла амыдыралың делгем оруун ажиткан...

соонда секретарына, ол мш-каш Эрэн кожуунуна аревэ кожокомун секретарына, оон соондагы чылдарда Эрэн, Тес-ке партияны, хөй-ниитини харымсалгалыг ажалдыгына ажалдаа, сөгдөнү-мүрү-ле өскөлөрүн, хамыктын мурунда аныктарын, комсомолчуларын кижизилер ужурулук.

Шалык Дамбаевич уран ше-вер кижилерин бирээ. Оон ыштан, даштан чаап кылган ажалдары Кызылга, Москвага,

ДРУЖИННИКТЕР ХУРАЛЫ

Районуну улусу дружина ажалын чутулашкан хура-ла Самагалдай суурга болуп эрт-кен.

Районуну дружинниктер графич бааулаа дежури-лаашкыны үнүп, чур-тачылыг черлерде хөй-ниитини көрүм-чүрүмү камгалат туралар. Эки тура улусу дружиналарын, ары-зында хөй-ниити ол хүлээлге-ээн ак сеткилдиг күсөдип турар дружиналар база бар.

Чижээ, Сельхозтехника, рай-он өмнөдөгү, септелге-туулуг участогунда эки тура улусу дружиналарын ажалы ажаласкы, хайгааралдарже доктаамал үнүп турар. О. Шы-наа кодаа Советтин дивискээ

ринде эки тура улусу, тус-кайыктыг дружиналарын ажалын эки чурт турарын хуралга демделген. Моон ал-гаш көргө, үстүндө аыл кир-сен чөлдөрдө хөй-ниитини көр-үм-чүрүмү камгалат айт-тырларже чогуур кичээлге үлгүндүрү турары алден.

Илгиз-даа болза районда, суг ажал-агыт черинде, белеткеп контролында болуш өске-лаа коллективтерде дружинник-тер дежури-лаашкыны үн-нүн графичтерин үзө бо-луш чутулаар бар.

Хуралга дружинниктерини моон сонгааргы соругаларын тодараткан.

Ч. СУНДУЙ.

ЧЫЛДАГААН ЧАҢГЫС

Бистин «Чыраа-Бажы» сов-хоз—республикада делгем де-вискээрилг, хөй чоңу ажал-агыттарын бирээ. Оон тех-никти хандырылгыз база ба-гай эвес, чүгөле автомашина-лар бестен бестен ажал. Олар-ныч совхоз бүүдүрүлгезинге ажал-даа улу. Оонашкан ажалдыга харымсалгалыг, ак сеткилдиг чолалчылар-даа бар-ылдыг турбуже техника эли-делгем чептестер хөй.

Автомашиналар эдилелин-де чептестерин билш тур-лаа, гараж эртелекчиз В. Куу-лар, механик К. Куулар олар-нын кемчел албай турары эдилеп. Чолалчылар ортуунда кижизилерге ажалы чогуур декиелге чептес, машинаны

эзирик башкарып чорур чо-лаачылар бестен бестен. Оон ийи алба-даа, амы-хуула-даа ажал кылдыр кижилерге хуваалаа эсугаар бижил каан машиналарын ажалче үн-мей баар таваргаларын ба-за шын эвес организасташ-кында болуп турар.

Ам ниитини малынын кыштагалашкыны эгелзэн, ав-томашиналарын беаид бүү-дүрүлүг ажалдарын чуту-лааа малын баш санын хорат-пазы эвес, харын бүгү план-инг оналалдарын күсөдип дарт хандырылгыз. Бичангаш совхоз директору К. Куулар-дан даштын кемчел алмыр негеттинин турар.

О. КАРА-САЛ.

Малчин Сертен-оол Монгун тайгада чайлаандан баткаш, район төвү чоран. Ажал-херэ-рөөн доозуп алган, дүш сө-лүндө огулуну бажынынга келген. Кежээ апаарга, доруг азын баглаш, эртеги се-рининде чанып үнөр дээр, даш-тын чалырга чыгып алган. Уду чалаа, чорук-херээн кайы херэ чогуу алганы түнөп боданга: совхоз директоруна ужурашкан, салдылар херээ буткен, мал эчминче дужуп, эмир-даа алдыган. Кол-ла чүгө малдык кыгы семп-тилгез, мал кемини белетке-ли болуш кыштагалашкына хамычалыг белеткеп дээр хөй беаидларга алып чы-лаа, удул берген.

Эртелеги атытар дээр сажык-биле, дүш үш шак ажал турлаа оутунан. Уаваа уругларига улу даш-шын, мшкаш үндүрбел, ээретини дө-лөттерге, чорупкан. «Эрте чо-гуурурга арта мшкаш-сээк чок, серини, Орайтаар болза, эл-ка, ботка-даа халалыг. Маас, сээктер мал үлгээр» деп ни-тинде боланын, мунган-дынын шеле тыртпн каап, ортулаш-тарга шоңукуду араак, шап-та-разынын черлерге чоруп чо-руу орта.

В. САМОХОЦКИЙНИИ.
А. ЗАПАРЯНИН ФОТОЗ.
СЭТА-нын фотохрониказы.

ТАЙГАНЫН ЭЭЗИ

Уадаптаада Алдын-Баялык-ка үнүп келген. Дүшкөш, дөр-лөт азынын ууун-дынын сала каалкан, калбак дашка са-кайларын олуруп алган. Чөөн чүктөн карап үнүп орар төгерик кызыл хунуну удуу, оон үнерини дүргенин мага-дан көрүп, таахылал олурган. Хемчик үнүп көргө, дүдүскет-тиг, туманалык. Бичаала-даа судак суглар дыйларга жөстүп кылачлар.

Бичан чоруй, бодалынга чардагы берген. Амыдыралдын эртен каш чылдары сагыш-болалга бо-ла кире бээр. Ут-тундурбас чүүлдер тургулаар. Төрүн чуртууга хундуктун шери хүлээлгезин өрттирген, ажалдыга доруга не четсе дээр чептескей доруга тагышка кирген. Поезд-биле ажалып чы-гып орда, вагонынын даш-тын сактырга, «дүрген-дүрген, чалар-чанар» дээр мшкаш, дыйлачылар амы-даа утундур-баан. Ажалыга көргө, дөрт харлыг огу Орланын четкен каалай Доос, төрөдери чүгү хире өөрүшкү-хелгүт укташын

канчап уттур боор. Ол шериг хевин-даа солуп кетпей чылаа. «Сут-Хал» совхозтун бир ко-даа төрүр хоон хүлээп ал-ган. Оон бээр чылдар эртенен билдирткен. Малдын чаш тө-лөтүп, ажалы чылаа. Чөп-чөп чыл улаштыр медия камгалат ап, малчынар орту-зунга чарыштын тилекчил болуп келген. Кызымач күш-ажылы дээр дуржулгалыг мал-чын коммунист Сертен-оол Делгер-ооловчун Күш-ажылдын Кызыл Тук орден-биле шап-наткан.

Шагда-ла өшкөн таапызын октапкан, атыттыпкан. Дөш-тү өрү олуртуп, улу-улу хаяларын оон эртин чорда, чыл өрүлөп үнгөн. Тайга ба-жынга үнөр чоокулап келген-де, херээжен кижиле урланып дыйлашып келген. Алайын тын-пай, азын тырткан, азына-лаан. Ылап-ла чүгө үнүп дөрөжөн кижиле. Устүндө дес-теске дарты-дартыр поштерин тооруктары хөй херелгине ак-чок кылдыр чалып, бекке-бөксө-биле жөстүп тургулаа. Бир үзүктөлбөз.

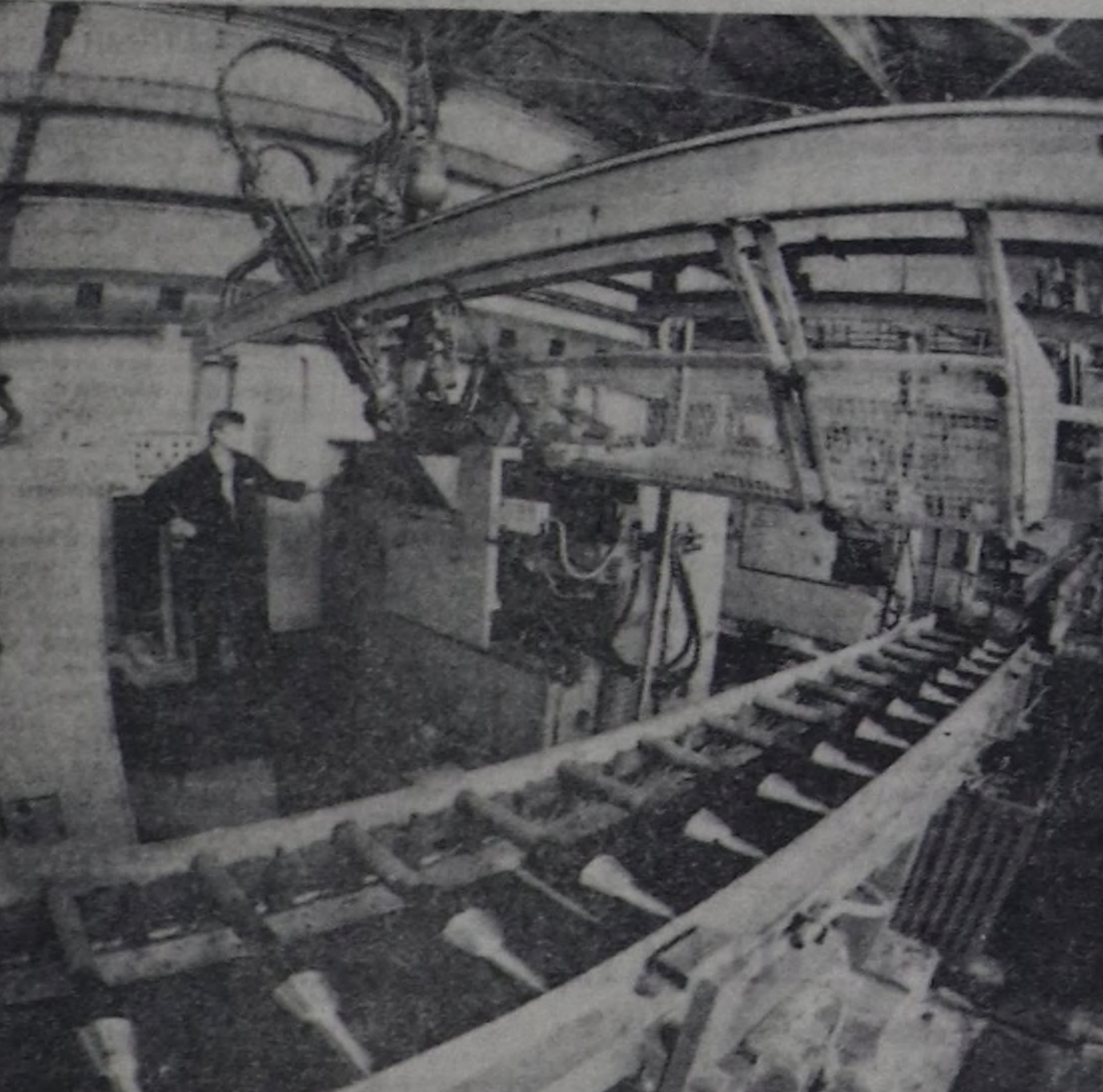
ТҮННӨЛ ЧОК

чүк улу суураарынын бэрээ-э: Ындыг турбуже ында ха-рымлаа черини ажалы дыка сула. Аяаа чагаалар туржук, далаштыг телеграммалар бестен үр чыдып бээр. Бистин солу-нуус келбээлден бээр ай чоок-шулап тур, ам чер-делегейле

Кызыл-Тайган оларында Кыштаам-даа бар, чайлаа-даа бар. Кызыл-кызыл хаяларын Кыргылар бажысаар мен. Кара-Хорум оларында Хайлар-даа бар, агы-даа бар. Хайлар-даа чоруксар мен. Беаидке үнүп келген көр-ө-те, ак ааржы дег хөй. Бзе-Аалырын мээс талалында ча-жылкан тараа деп, өттөл чор-оан. Бажында чогаан ар-нашылдыг, кызыл торгу тоңут Доос Настыкованы мшк бо тур-ган. Оон ээрелг бора азын бөрөн лантар арынаа ба-жын савап турган. Сертен-оол Делгер-ооловчын амы-на сажыгы ажал, улу-у тыв-гаш, каалайчыне чезинкен. «Кызыл-Тайганын бүүзү ээзи, хөй кадарып, ырлап чорчур бо-дур-бо! Тайга ээлиг бол-байн канчаар. Чезе чылын бо тайганын тас бажына чайлап, талыг ээзеге чаап, күзеп, кадыр мээстеринге хөй ка-дыр келбээлден бээр ай чоок-шулап тур, ам чер-делегейле

О. ООРЖАК, хойжу.

ЧОГААДЫКЧЫ БОДАЛДЫН АЖЫКТЫ

Днепропетровскини К. Е. Ворошилов атыг комбайн заводунга амы беш чылда чарыкчы саналдарын болуш чогаал-галарын бүүдүрүлгезин шынээн ажал-а-жынын экономикти ажыкты 28 миллион хире рубль болган. Чарыштын үзүндө чүс-чү тонна металл, му-мун киловатт-шак электрэнергияны камнап алган.

Мурнакчы бүүдүрүлгезин продукциязы—РКС-6 деп адам олуртулук болу чорур комбайн болуш СПС-4.2 деп сөкка ажал болуш арылгаш машина. Заводтун ол тех-никаын бистин чуртуушта болуш даш-тыкка беаид-биле үнелен турар.

мей тыварына, бүүдүрүлгезин техника-биле эде деринге, технололг бүү чуруму сагыштыга мшкыл болган. Чептестерин чылааткан, хол-биле кылдыр ажалдарын ме-ханистаан, хандырылгыз экиктенген.

Ап чоруткан кемчелерини түнелде күш-ажылдыг бүүдүрүлгүсүн өскөн. Ажал-а-жынын шалын бестен, немелде ка-пал салымшыкына чокка продукцияны планан ажал бүүдүрүр.

ЧУРУКТА: «Вал» деп хевиринч экзе-терин бүүдүрүлгезин ажалдар чык-кы-томаттыг манипулятор участогу.

В. САМОХОЦКИЙНИИ.
А. ЗАПАРЯНИН ФОТОЗ.
СЭТА-нын фотохрониказы.

рүл. Доос Настыкованын ча-нынга чедип келген. — Эки чорук бестен? — деп, каалай мендеш аарак айтыр-ган. — Эки-эки! Эртежини ала! — Хүн изээлект, мээс тала-га өткырип алыр дээр, хойгу мында эккелди.

— Сен бо Кызыл-Тайганын бүүзү ээзи-дир сен. Мындагы эрте, мында кыш ырлай бер-лаан. Сертен-оол дөргөле ажалын дүжүргөн. Салын алган баранын чызып, аш-чөмөн калбак даш кырыга делет салган. Доос Настыко-ва термине назг шайын ку-ла берген.

О. ЧАН-ООЛ.

ТӨЛЕДИП АП БОЛУР

Ийис уругулар төртүтүнгөндө көрүнүшүн чыңгыс уаа тыпсыр акша дууламчынын камты бээр. Бир өсөс 4-кү болгон 5-ки уругулары ийнестер болуп болза, ол дууламчынын түнү камды болуру? Мурнуада ийн өсөс төлөп турган болза, ону эде төлөдип ап болур бе? Бөлүк куртакчылар, Эрзин район.

Улус ажал-агыянында ажал-адам азын болгон тускай ортукмек өөрдөлгө черинде өөрөнүп турар херэженингерге уругулар божоаны дзын күрүненин тыпсыр чыңгыс уаа ажа дууламчынын дараалында хемчээлдере бээр. бир дугуар уруг төртүтүнгөндө—50 рубль, ийнгиин, үшкүзү—100 рубль.

Бир өсөс төртүтүнгөн уругу-нук нези ажалдайын азы өөрөнөйдү турган болза, күрүненин чыңгыс уаа ажа дууламчынын 30 рубль хемчээлдик кылдыр ажалдап азы өөрөнүп турар ажага тыпсыр, ажаа оон шалынчынын болгон степен-дезанын хемчээли-даа ба-рымаалаабыс. Херэжени кичи божуур шөлөзгө үгөншенин ажалдайын турган үеде, ажаа божоаны дзын ажа дуулам-чынын көргүсөн-даа турган болза, ол бир өсөс база катал божуур болза, ажаа дуулам-чынын ажалдап турган кичи-биле дөмөй кылдыр төлээр.

Хары уга ийн азы оон-даа хөй ийн уругулар төртүтүнгөндө, ажалдап азы өөрөнүп турар иелерге оон мурнуада төртүтүнгөн уругуларынын бары, чогу хамаан чока уругу бүрү-гүнө 100—1000 рубль хемчээл-дик дузаны көргүзөр. Бир өсөс уругуларынын нези ажалдайын өөрөнөйүн турар божуур уругуларынын ажалында 30—50 рубль хемчээлдик акшаны тө-лээр.

Дөрт дугуар болгон оон улаштыр төртүтүнгөн уругулар дзын ажалдап-даа, ажалда-вайн-даа турар иелерге бээр дууламчыны акшаны дараазында хемчээлдере доктааткын; дөрткү уруг төртүтүнгөндө — 65, бешкээнгө — 85, алдыгын-гына — 100, чедик болгон секкээнгө — 125-125, тоску болгон онгу уругта — 175-175 рубль. Он уругтуг иелер оон хөй уруг божуурга, кичи бүрү-гүнө оонаштыр 250 рубль хем-чээлдик дууламчынын бээр.

Ыччангаи дөрткү болгон бешик уругулар ийн болур болза, кичи бүрүгүнө 100—1000 рубльдин төлээр-дир. Бир

өсөс ук дууламчынын шын өсөс төлөз турган болза, үш чыл хуусаа дугууада эде төлө-дип ап болур.

Өвөш орудалыг өг-бүлелер-нин уругуларына бээр дуулам-чыны канчаар төлөп турары? Өг-бүлө кежигүнү кичи бүрү-гүнө оонаштыр орууга 75 рубль чедир болза, дууламчы-нээр дзын шын бе? Улуг-Хемде «УТКА 25 чыла» сов-хостун бухгалтериясы база Кызыл районда «Сукла» сов-хостун кол экономис А. Ша-кин олар бир кичиге оонаш-тыр 50 рубль бөлүр болза, мынан төлээр деп турар. Бир өсөс бистин шын болза, өде санадап ап болур бе?

К. КАРА-ОД, Улуг-Хем районда Иштин-Хем суур.

Е. САРЫГЛАР, «Сукла» совхоз.

ССРЭ-нин Дзиди Советинин Президиумунун 1974 чылдын сентябрь 25-те үндүргөн «Эвөш орудалыг өг-бүлелер-нин уругуларына дууламчыны көргүзөр дугайында» Чар-дымыга чамык өскерилеринин ССРЭ-нин Дзиди Советинин Президиумунун 1983 чылдын декабрь 13-те үндүргөн Чар-дымын дзын кичиге. Ону тодаргайлаарга мындай: өг-бүленин нинти ортукмек орул-газы бир кежигүнө хамаа-рыштыр 75 рубльден ашпас болза, дууламчынын төлээр. Ол Чардым 1984 чылдын ян-варь 1-ден эгелеп күштүг бо-луп кирген.

Ыччангаи «УТКА 25 чыла» болгон «Сукла» совхозтар-нын база өсөс-даа ажал-агый-ларын божуурагында божуу-рун чыламын ажал-агый-ларын камтыштыр дзын. Оон ачы-зында МАР-нын кол бадүрлө-гө фондулары 1,7 катал улаг-та.

Ийнс уругуларын иелерге уругуларын бир хар чедир азы-раары-биле ай санымда 50 азы 100 рубль түнүг акшаны төлөп турар болгай, ол чыл?

Бөлүк куртакчылар, Эрзин район. Ол төлөвир дээрге, уругулар-санынга хамаарышпас дуула-мчы-дыр. Божоан уругуларын бир хар чедир боду азырап хайгааразын дзын күрүненин не-херэжениге берип турар чартык-чамынын төлээр шөлөз акшазы-дыр. Ону чүгө 50 рубль хемчээлдик кылдыр бээр.

С. МОНГУШ, юрист.

МУРНАКЧЫ МЕХАНИК

«Туагелериобиттехника» каттыжымшында Михаил Захарович Мокшин ажалда-ла 22 чыл челе берген. Амгы үеде Михаил Мокшин телерадиоаппаратура септээр брига-данын бригадир. Бригадир ажал-нык, амдырал-чуртта-ла-даа аныктарга үгөргөн көргүзүп, септелге ажалын беиш шилерик кылдыр турар.

Оон удуурган бригадасы — каттыжымшында мурнакчы коллективтеринин бирээ. Бригада он бирги беш чылдык дөрткү чылымын планнарын хуусаа бетинде күтүүсөдп, конга пландап ажал өвөш өсөс ачы-дуузын чедирген.

Бо чылым бригаданын чамдык зенолары коллективтик керээжө шилчез. Бо депшилгелги арга-биле ажалдаары ажалдын шынарын акжидеринге, күш-ажыламын сагылга-чуруму чыжылаарына илгизген берген.

«РСФСР-нин хүндүлүг ралдиз» деп аттын эилекчи Ми-хал Мокшинин коллективте эш-өөрү хүндүлээр. Беиш мер-гежилдик механик Эрзин, Самагалдай, Улуг-Хем, Мөнгүн-Тайга дзын өсөс-даа районнарга барып, мыла телевизор септеп кылдыр механиктерге арга-дугуулазын чамдыкты-шаан, боттуг дузаны чедирип турар.

Механиктер белектеринге Михаил Мокшинин бригадасы төлөптур уугу-хуузын кирип турар. Бо бригадада телеви-зор септээр мастерлери белекет, механик мергежили чед-ип аларына эргөжөк чүгүлө дузаны чедирип турар.

Совет Тыянынд 40 чылымын байыраалында Михаил За-харович Мокшинге «Тыва АССР-нин амдырал хандырыла-зын алдарыг ажалдакчы» деп атты тымыскан.

М. ТУЛУШ.

СОВЕТ СПЕЦИАЛИСТЕРНИН ДУЗАЗЫ-БИЛЕ

УЛАН-БАТОР. Совет Эви-леди-биле экономиктик харла-заларын үрө-түнчедик кал-бартпайн турар улус ажал-агыйын чыңгыс-даа мынд алары бөгүн Моолда чок. Моол индустриянын энне ян-зы-бүрү адырларында объек-тилер дуулаа ийн чурт ажал-агый кылдыр кады ажалдажып, бадүрлелерин кады тууду, уругулар турар.

Улус ажал-агыйынын 500 чынам объектилерин МАР-га совет специалистерин дуузы-биле туткан. Оларын аразы-да — дгар-руда арылаагын Азияда эң үлүг дзын болгон ийн чурттуу демилжип тутканы «Эрэнди» комбинаты, мал болгон тараа ажалдык эки механизастаттыган 40 чынам ажал-агыйлар, бажым тууду-нун чуртта эң күчүлүг комби-наты, одалга-биле ажалдаар электроцентралаар, хевис бо-гаш трикотаж фабрикалары, керэмиз заводу, көмүр-лаш разрезтери, демир-оруктар болгон автомобиль оруктары, электри дамчылаагыларынч шугуунары бар.

Чүгө эртен беш чыл дур-гуулаа күтүүсөк туялут-мон-чыл ажалдыларын хемчээл мурнуадагы үш беш чылды-нын камтыштыр дзын. Оон ачы-зында МАР-нын кол бадүрлө-гө фондулары 1,7 катал улаг-та.

Улуг Тишелелениң 40 чылынга уткуштур

Бо кижилер кайтамчытык болуушкуну — Венгриянын девискээринде чуртта-чылыг баштайгы пунктуу — Баттонья сууру-нун фашист эжелекчилерден хостаагындик кижикчилерин болгон херечилерин болгон. Олар 40 чыл эргекде бөгүн ажаа кээп ужурашканнар. Фото-чуртка — Совет Эвиленин Маадыры Ф. Д. Кива (орту-зунда), бо суурун хостаан батальонун

командири чораз, баттоньячи Дьерд Роцко (солгай талазында), Кызыл Армия-нын хүрээленинге кирген анык венгр сол-дат болгон Баттонья чурттуг Йежф Осип. Разведчик баштайгы совет дайчылар хонуп алыр дзын оон бажымна доктаа-ганнар.

МТИ—СЭТА-нын фотоу.

МЕДЭЭЛЕР, БОЛУУШКУННАР, ФАКТЫЛАР

Бо беш чыла совет дуза-ламчы-биле янзы-бүрү 350 чы-нам объектилерин турарын болгон чартырын төлөвилеп турар. Ылангыч мал болгон чар ажалын, одалга-энергетика үлөтүрүн хөгжүдериңче онза кичээлгеи салыр. Чык үлөт-пүрүн чад бадүрлелерин турарын хөмөд, алгы-кештен кымыларын, ол ышкаш хевис-терин, трикотажы, ан-мен кеш-киден хептери дашкаар үн-дур сааларын көүдөксир арга-ны Моолга бээр.

АЖА КҮҮСЕТКЕН ПРАГА

Лугеншеле, Фил-ковста, Липовиц-Милушата мебель фабрикалары Совет Эвиленге хевисовлак мебель чорудуп бээрини он ажал-панын 102 хуу күтүүсөк. Чоруткан мебельдин нинти өртөз — 150 миллион чынам крон акша. Экспортче үндүрер мебель панын ажал күтүсөк-лиңге хевисовлак улустун на-ционал-хосталалыг демилжес-лиң дооуулаанын болгон Совет Армиянын Чесловакия хостанынчыл 40 чыла-миле холбоштыр бадүрлелерге калбак нептерен социалис-тик чарып илг берген.

КНО-НУН ЧИНГИН СЕКРЕТАРЫНЫН САНАЛ-ОНАЛЫ

НЬЮ-ЙОРК. Израильдин болгон Сириянын шериглери-нин аразында анылаагы хайгаараар талазы-биле КНО күштеринин мадаанын 1985 чылдык май 31-ге чедир эл-чегил ажал ай иштине уза-дыр КНО-нун Айнык чок чорук чылаагы КНО-нун чингине секретары Хавьер Пе-рес де Куэльар сүмүлээ. Ол күштерин 1974 чылда тургус-кан болгон олар Австриянын, Канаданын, Финляндиянын, Польшанын шериг кезектери-ден тургустунган. КНО күш-теринин мадааныга дүштүр анылаагы районунга Изра-ильдин азы Сириянын калдыг-

даа шериг кезектери турбазын хайгаараар көөрүн уламчылап турар. Чоокку Чөөн чүкте байлаз айымдыг болуп артышкан болгон мынд чорук Чоокку Чөөн чүк айтырымын бүтү таладарын дугайты бүгү тала-ларын таарыштыр шиптирлээ-лиң чедип алдымаан шалаа минчалдыр артар хире деп. Перес де Куэльарын Нью-Йоркта парламенттин илет-кенинде чугаалаан. Оон-биле холбоштыр сирия-израиль кы-зыгарыч районунга аны-лаагы талазы-биле КНО күштерин хевээр артыгары эр-гежөк чугула болуп турар.

«ШЫНГЫ КАМНАЛГА» ПОЛИТИКАЗЫНГА ДҮҮШТҮР

ПАРИЖ. Француз парламен-тинин сенатында-алакмы па-лазанында 1985 чылда күрүнө божедиян төлөвилелин чү-галаагы өгөлөө. Баштайгы номчулга үезинде-ле Национал хураалын чүгүлөт деп көргө-ни ол төлөвилелин чазактын чорудуп турары «шынгы кам-налы» политиказынга дүштүр чогаалды тургускан. Ол болза, чажээ, өртөктерин чылда 5,2 хуу өстүрерин айт-кан, ажал төлөвиленин өдү-дизин шептээрин көрүп турар. Французун экономиказынч таварым бергени үлүг берге-лөр турбужа, келер чылын шер-иг хайгаалаары 5,7 хуу өсөр болгон 150 миллиард франк акша ажар.

Сенатта хөй нуруу болуп турар барынч үзөлдик оппози-ция чугаалажып көрүүшкүн үезинде чамдык эдилелерин кириерин, чижээ, үлүг бай-лардан үндүрүлгелер кымыра-рин чедип алырын бодан ту-рар.

Француз коммунист партия бөлүтүн өмүтөөсөндө чүгө чугаалап тура, сенатор Э. Люк кижилерин ажал-биле

хандырымын, амдырал дөңсөдизин деткириңде болгон француз үлөтүрүн чартыры-нын айтыртыларын канчаарга-даа шиптирлөөсү турар бож-жет төлөвилелин улам-на ба-дым-шыгым болдулары кы-мын үзөлдик күштер күзөп турарын айткан.

Нинти чугаалажыла доо-зулан соода божеттин тус-тус чүгүлелеринч талазы-биле чугаалажып көрүүшкүнө бо-гон бадмылашкычте кирипкен. Оон соода дөңсөдизин эге-вилелин згидил бээр, ыччан ону ийги номчулаа үезинде бээр.

ЧЕР ОРТУЗУ ДАЛАЙ ТАЙБЫННЫН ЗОНАЗЫ БОЛУР УЖУРЛУГ

МАЛТА. Чер ортузу далайын тайбынчыл болгон кааы ажалдажылыганын зоназы бол-дур дзын туржун турар деп, Ливия революциянын удурут-чузу М. Каддафинин Мальта Республиканын президентини А. Барбара, премьер министрин Д. Минтофф оларын-биле Мальтага болгон чугаала-жымшынынын дугайында кады кылган дынчалыга чү-галаан. Ливияга удуз АКШ-тын соксал чок өнүк-чөгөз-лери таладар буруу шаап, мы-ндай чөмчүлөр Чер ортузу да-лай калымынч тайбынга бо-гаш ажал чок чорукка кыжа-мышкын болуп турарын айткан.

Бодунок дүрүм бугулар на-ционал өргөдери ботталдырп алыр дзын Палестинанын араб улусунун чөптүг демилжесин бажыма-биле деткип турар чо-гук документке илгерилет-тинген болгон Чоокку Чөөн чүк айтырын дүжү берикчи бугу-биле шиптирлээр чорукту арабтарга доинаштыр дээр империалист бөлүктөрүнч орадажымшынынын буруу шапкан.

Кеш-соокту ылааг көөр чо-рукка удуз, хосталга болгон хамаарышпас чорук дзын де-милжип турар Мурнуу Афри-канын улустар-биле өп-сет-килин камтыштыр турарын дугайын таладар мелег-дээш, деп өргөни болгон чөптүг чорукту принципте-ринге үндөжилген чад эконо-миктик харылзааларын деле-гейге доктаадын тургузарынч эргөжөк чугулазын ооналап демдөлдөз.

Мальта-ливия чугаалажым-шынын ийн чурттуу аразыны найырал болгон кады ажал-дажыла дугайында кезегте ат салышкыны-биле дооуулаан.

НИКАРАГУАДА БАЙЛАГ

МАНАГУА. Америк Төп раз-ведка эргелелинге хөтөвлөнгөн илгеттер никарагуа улуска удуз чад чүдөк-бужар кеминг үлөдизиникин кылган. Се-лай департаментке тараачы-нар кооперативинче дээрбечи хадаажымшынын үезинде Ника-рагуанын калдыг-даа буруузу

чок алды хамаатым өртүктөн. Оларын аразында үш бичи уругт база бар. Республиканын камгалат министрствонун дынчаканын бугулар алырга, джикке чедир кепселгенге контролжостуг 150 чытам илгеттер кооперативтер ту-дугуларын өртөдизинке, ычча-ла-даа сууру эжелеп ап шы-даваан. Дээрбечилерге тара-ачынар шынгы согушкуну таарыштырп, тулушкуну үезинде 13 дээрбечин чок кылган. Америк дээрбечилер-нин дерзин үлөдизиникин Төп разведка эргелелинч Никара-гуанын чогуу террорлаар бол-гон чурттуг согуу таламы алышкынын үзөр дээр ора-дажымшынынын хайрыбас кезин-дир деп, «Баррикада» солун айткан.

Никарагуанын чорудуп ту-рар демилги амдырал-чурт-таар эргезин болгон национал телепитт мөзүүн камтаар дзын, АКШ-тын кылажым-шынынын удуз демисел-дир деп, Национал чартыла ча-аазынч удурулга чөүлеленич кежигүнү, чоокта чад орада-кчы президентте согуутка Серхио Рамирес меледзет. Никарагуанын экономиказын сандардыр болгон ханы чарты-тылаар херээжө шипти-таар дээр Вашингтонун кем-буруулуг орадажымшынын ол килеңик буруу шап-кан.

(СЭТА).

ЧООККУ ЧӨӨН ЧҮК: берге байдалдан канчап уштунарыл?

Чоокку Чөөн чүкте нарын байлаз берге байлаз хевээр. Ажаа бажым болгон чөптүг тайбынын тургузарында кол-моолжак — АКШ-тын болгон оон стратегтик эвилелесин Из-раильдин дайчылар, эже-лекчи политиказы болгон хевисовлак индустрия-дыр. Делегей-лиң бодуус байлазтарыл болгон стратегтик ол чугула районунга боттарынын тергил-делин тургузарын АКШ бо-гаш Израиль кол сорула кылдыр салып турар. Ол со-рулазын АКШ болгон Изра-иль чедип алыр дзын шериг күчүзүн өлүрүчү чорукту, күтүлгөжшенирин, корку-дүшкүнүн, чарылырыны дутурулгаларын ажаллап турар.

Каттишын Никарагуа Организацынын тур күштери-нин шиптига ливан-израиль чугаалажымшынын бо чыл-дын ноябрь 8-те эгелзеп тур-ган. Ол чугаалажымшынын Тель-Авивтиң «чызгай сет-килин» кылдыр көргүзөрин

америк болгон израиль про-паганда орадажыла турар. А херек кырында сионист чагы-рыкчылар үшк ойлоп алы-рыңче чүткүп турар

Ливандан бодуун эжелек-чи шериглери үндүрерин холбоштыр Израильдин сал-ган нөгелделери ол дугайын херечилеп турар. «Ливанын эжелектен мурнуу девискээрин ийн зонага чарарын Израиль негезе. Бир зонаны «Ливан-нын мурнуу чүгүнч камгала-ны» дээр саттыжымч шериг-лерин болгон израиль эже-лекчи шериглеринин контро-люнга, өсөс зонаны КНО-нун күштеринин контролюнга ки-риерин израиль чагырычылар негезе. Ол негелде дээрге, Ли-ванын анылап, үзөлдөзүңче, оон бугун болгон бүрү эр-гезин боолаарыңче, сатты-нын «христиан күрүнө» тургузарыңче уланган. Изра-иль күрүненин тургузучула-рынч бирээм — Бен-Гурион шаанда иччаар пазанчап тур-ган.

Израильдин ол нөгелде-рин Ливанынч күлөп албаз чөлдө билингир. Ливанынч делегацияны Каттишкан На-цилар — Организациянын Айнык чок орук Чөүлели-нин шиптирине дүштүр израиль шериглери кандыг-даа нөгелде чокка чурттан бү-рүн үндүрерин негеп турар.

Ливан-биле чугаалажым-шынын Израильдин талаз-зылан чүгөс кажылашкын негезе. Бир зонаны камгала-нын эвөс болур. Израильдин Ливанга өнүк-чөгөзлери сионисттеринин күрөсизинге үлүг чарыдалыг болуп ту-рар. Израиль эжелекчи эрге-чагыраларын дерзин үлөдө-лөп турар-даа Ливанынч патриоттук күштеринин удуз-лашышкын улам-на күштө-лөп, эжелекчилерге дриг-күш болгон техника талазы-биле котаргаларын тавары-тырп турар.

Б. ШАБАЕВ, СЭТА-нын корр.

Чилинин наймысаламы — Сантьягогук ажалдап чурт-тап турар кварталдарында бирээзинге кижилерин алап, тууларынын талазы-биле калбак хемчээлдик үлө-дизиникин кылган. Ында дүн ортузунада эргөнгөндө беш шапка чедир күштүг кымын каан комендант шынгың эгелзенинин соода мылдат шажымынчыл үлөдизиникин кылган. Ассошиэет Пресс агентствелин дынчадып турары-биле алырга, тан-кылар болгон автомат бо-ларым солдаттар бүгү квар-талды сырып бугуэлзеп бо-гаш оон кырынга шериг вер-толөттэри тегээрэп ужуп ту-рган. Ону херек кырында көр-ген кижилеринч чугаалап ту-рары-биле алырга, дык хөй анык кижилерин туткаш, автобустарже кыр окташ, бия-дымөс улазымынчине апа-рган бооп турар.

Пиночеттин диктатуразынга удуз массалыг удурамын-шын шимчээшкенинге хары кылдыр чуртка бугуэлзеп бай-далын тургускан үеңик иш-тинде чексептик күштерин ажалгаан эң үлүг шажыла-к чүгүлеленинин ол болганын хайгаарачылар демдөлдөз ту-рар. Оон мурнуада полиция политиктик партияларын, профсоюздарынын активиле-рин болгон бугу-чурумга удуз

өсөс-даа удуруткучуларын ис-теп-сүрүп, олардан 100 ажыг кижини тууду хоргудуан

билингир. ЧУРУКТА: алаашкын үези. ЮПИ—СЭТА-нын фотоу.

ГФР. Мутлангенде ортукмек иракшылдык америк адролут ракеталар турар чеге айыл-чугу таварылга болгон. «Пер-шинг-2»-ни дайчыны өөрдө-лөп кылдыр черге сөөртүп бар чораян чолчак машинаны башкарыын күш четпейн базарга, өдүмүг чүкүтүт бар

автомобиль алдары берген. Оон түнөйлөдө ракетка үрел-ген. Ол таварылга болгон чеге шериглер болгон полиция кон-чуг дүргөн бугуэлзеп. Мут-лангенде америк базанын ко-мандыла шер таварылганы болгон калдыг үрелишкын

болганын амдыларында ойталан. Оон талзөжөш үрелишкын үезинде ракетаны «адролут» чыр чүтү-биле чөпсөлдөзө» деп чугаалаа.

ЧУРУКТА: үрелишкын болгон чеге. АП—СЭТА-нын телефотозу.

Тайылбыр булуңу

Оожум океанынч мурнуу-барынын талазында ол чалгы-тар. Ол Кук өдү-биле Мурнуу база Согуу деп чардынын турар. Олардан анылаа Сьюард, Чатам, Кимбелл дзын ышкы өс-кө-даа бичи-бичи орту-дуктарыл. Чад Зеландия далай мындаа Кук бо-лаш Н и у з орту-дуктарга тускайлап ийнс-вискээрлик. Токсау орту-дук база Антарктидада Росса девискээри деп ха-маарылаагы ийнс девис-кээрлик.

Шеду — 268,7 дөрбөчүн километр. 1983 чылымы-биле үш миллион 230 муң чурттаакчылыг. Унелзип чурттаакчылары — маорлар (300 муң хире). Чуртта-кчыларынч хөй кезин Бри-тан ортудуктардан көшкөн-нерин сагалы. Албан бугузуун ажал—анган дыл.

Административт ху-ваалдазында он провинция (можу) бар. Найжылааы — 350 муң ажал чуртта-кчылыг. Беллентинг хоорай. Акша санинааы — чад зе-ланд доллар (100 чад зе-ланд доллар — 41,11 рубль-ге деп).

XIV вектин ортузунда — XV вектин эгезинде Чад Зеландия Төп Полинезийнин ортудуктарында полинезий улус чарыларынч чедип кел-ген. Ол ортудукту XVII век-тин ортан үезинде голланд-лаар ажалын тыпкан, а XVIII чүс чылымын төнчүзүндө ону англи далайжы Д. Кук шип-

ЧАА ЗЕЛАНДИЯ

чилзеп. 1840 чылда ол британ дүндүлгөйин девискээринге каттыжа берген-ле англича-нарынч дараалыңче кирген. 1907 чылда Чад Зеландия Британия империязынын тус-кыйлак кезээ апарган. 1947 чылда ол хамаарышпас чорун чедип алган болгон Велико-британияга удуурган дем кат-тыжылганын составына кир-ген.

Күрүнө баштынч — англи кадым-хаан. Хоойлу-дүрүм-нүг эрге-чагырга төлөзөкчиле-ринч үш чылда соңугулар чыңгыс палатазында тургус-турган парламентинин хо-лудула. Парламентинде хөй чө-зөлөп турар партия, чазакты тургузар.

Чад Зеландияда политиктиг ийн кол партия турар турар — Национал болгон Лейбо-рист. Олар эрге-чагырганы солустуруп турар. Улуг бур-жуазиянын эрге-ажым кам-галар турар Национал партия 1936 чылда үндөжилетинген.

Лейборист партия — 1916 чылда Ол бугулуз социал-ре-формист партия, профес-сионерлерин, чүрөк буржуа-зиянык болгон интеллигенция-нын партиязы.

Олардан аныг социал кредит партиязы (1954 чылда тургус-турган, ортукмек болгон үч-мөк буржуазия партиязы) база Чад Зеландия партиязы (1983 чылда национал партияны Р. Малаунга удууртка кежигүнеринин чамдык хөй ч

ШЕВЕР-КЫС СЕН, ШЕВЕР-КЫС СЕН

Угадым-даа берген-дир сен,
Уругдуг-даа болган-дыр сен.
Амдырал туруп оор,
Ашактыг-даа аларган сен.
Чайлардын чечен чүдү,
Чайыңга-даа багылаан мен.
Чажыт, күшүң ылашым,
Чалбыражың ташпаан-даа мен.

Көржүп келген,
Чечен кыс деп,
Хөрек-түрөн көзөвөн мен.
Хөлгөм мунгай,
Ушкарыпкан,
Хөйүң караң шылапкан мен.
Сырып даараан угузанын,
Сыгыларын тыппайн барган.

Чүзүп чечек өтү-биле

УЖУРАЖЫШКЫН

Республиканың номга ханакшылыгы эки тура нияти-диги чаланын бугаар «Юность» журналдан публицист, СССР-диг Журналисттер эвлекцияни келжүтү, ук журнал-ды редколлегия келжүтү А. Т. Потекин баштаан брига-да Тывада келген.

Олар Кызылдың өөредилге черлеринге, школаларга, чам-дык бугурулгелерге барып, коллективтер-биле ужуражыт-каны кылар, Ак-Доураар, Чаа Шагаан-Арыг хоорайларга база чедерлер.

Кызылдың библиотека ажылдакчылары, эртемденнер, аныяк чогаалчылар-биле дүң олар ужурашкан. А. Г. Потекин «Юность» журналдын коллективиниң амгы үеде чогаалдык ажылынын болгаш келер үеде пландарынын, дилежиктеринин дугайында чугаалаа. 1985 чылда чайын «Юность» тургустунгандаан бээр 30 чыл болур. Ол-бүгү чуртта аныяк өскениниң ынак журналы, оң баштайгы номери 100 муң тиражыг турганындаан амгы үеде оң тиражы 3,3 миллион ажыг турар.

Позыя кидизиниң эргелекчизи Н. Г. Новиков ажылынын дугайында чугаалаан болгаш бодунук шүлүктөрүн номчан. СССР-диг Журналисттер эвлекцияни келжүтү, сатирик Л. Д. Лейнерни чыгыштар уруг согуургал-биле дынаааннар.

БИСТИН КОРР.

Чараш болур дизе ПӨСТҮН ӨНҮН ШИИРИ

Магазинерге кандыг-даа өңүтүт пөс турар. Кандыгын салып аларың. Бодунга пөс салып ая турар үеде, херээ-жен кижиге бо айтырыгга хара-ыны дилээр. Хевир-сынга, назы-хатга таарыштыр пөс шилип аларыңга сумени мо-дөлөрлер берип болур. Олар-иниң санал турары-биле алмыг, узун болгаш долу херээженнер уругт эвес шокар-лыг пөстерге таар-жыр. Узун эвес кижилерге шүтүмүтүт пөстү ийденер тут-каш хеп дараан алмыг, кө-рүштүг болур. Семсизээр улуска хүрен, кара, ногаан, көк өңүтүт хеп тааржыр. Улга-ды берген херээженнерге эмин эртти кара өңүтүт пөстү даа-раан хеп келери күзөчиг эвес. Оларга өкпө, кара-көк дээрн ышкан өңнөр дүжүп болур.

Чырык өңүтүт, үлүг чечектер-лит хеп узун, чинге херээжен-нерге тааржыр. Клеткалыг пөс-чолдайтыр көзүлдүр, кан-дыг-даа өңүтүт бейиригн го-роттарлыг пөс кымга-даа тааржыр болур. Хевир-сынын азы кирип күзөчире, ба-за бир сумени билеп алынар, эрчим херээженнер, Арган ки-жиге узун дугаа шыйгыт, долу кижиге доора дугаа шүтүмүтүт пөстерден хеп даа-рап аларын сумелен турар.

«КУДЕСНИЦА» САЛОН

Москва хооруккускомунун чанинда чоңуун амдырал хандырылга эргелеңи «Л. Оре-аль» деп француз акционерлг ийитиле-биле кады «Кудесни-ца» деп чаа салон-парикма-херсаяны ажыткан. Баш таа-рынын чаа модельдерин мында чогааткан. Кижинин ба-жынын дүтүн таарып, элиң казаары чүгө арын-шыйың-дан эвес, дурт-сыныдаан, бо-дун ап чорутуудан база ха-маржыр. Бичанга баштай көрүңүк мурнууга турупкан, бодун тааттыг көрдүрер, ма-стерлер-биле сүмөлөжир чугу-ла деп, салонун ажылдакчы-лары санап турар.

Чинк химикат арга-биле дидарикан баш дүтүн таа-рыштыр таарып алмыг, хер-ээжен кижиге чүгө ажыл-агыйжы хевир киири турар эвес, бир яны кайгамчыктыг шипчип кылар. Хей катан баштыг бигүдү-биле догдур-лаа турбас, үеңи кампаарыга аяктык дээрлиг бо прически-ниң адилекчилер биялар.

Баштын узуну үш-дөрт сант-иметр узун-даа, эгине чедип турар-даа болуп болур. Херээ-жен улустун колдуу сес-он сантиметр узун кылдыр таа-рып турар. Ол ортумах хем-чээл аныяк-даа, ортумах-даа назылыг кижилерге тааржыр турар.

Баштын өңү кандыг болурул деп айтырыг херээженнерин дүвүретес аргажок. Ак бол-гаш алдызмааар өңнөри эн чараш деп санап турар. Ын-чалза-даа дужа-келбиге баш бугуруу хоралыг, баш дүтүн сыйдын-даа болур, кургай ба-за бээр. Бичанга баш дүтүн кажан болурун өңү кижиге таарышпагга, чок болза агар-а бөгөндө бугузуз тогуру.

Хар-назынга дүтүгү баш дүтүн таарып чугула. Аны-яктар чолган, бедик казыл-ла башты эзипен болур. Ор-тумах назылыг херээженнерге романтиктыг оңа таарыш-кыштар тааржыр, а чалгады бергенерия «оокум» чолдак кеаншкычнер аныжысар.

Шыдыраа Ч. ОЮН—КЫЗЫЛДЫН ЧЕМПИОНУ

Наймысала Кызыл хоорай-ның тууда баргы чер дээр шыдыраа маргылдааы доо-дугаан. Ээлечегил чемпионат барык чартык ай үрүтүлдүг болгаш ааа дуржугалыг шыдыраачылар чедипшиниг

ойлаан, шаңналдыг черлерге үнүгенер. Ылаңгы республи-ка чемпиону чоразан Чырта-оол Оюн швейцар система баулаар эртен маргылдаага сес салыг дуржуудаа кымга-даа уттурбайн, ийи кижиге-ле хаймынашкан, 7 сангыг

КАН «АЪТТЫН» ЭЭЗИ

Ортумак сынныг, дөртөн хэр хире назылыг херээжен кижиге меңдешкен, бисти сандайже чалады. Бо бичежес, шевргин бажынын херээжен ээзи-биле чугаавыс кыска-даа болган болза, оон ажыл-амыдыралы-ның дугайында солун чүүлдер-ни биче эвисти билеп ан, ол чүткүлдүг, чазык-чаагай чан-ныг иени шагдаң-на тоңмөр кижилер ышкан чугаалашты-выс.

— Трактористер ажылдаа-ла барык чээрби чыл чедө бер-дим. Бо мергежилдиң чажыт-тарыга сөөлүг үеде бези ийи аныяктары — С. Самбуу, В. Ендан оларын өөртетим. Олар ам тракторну башкарып ту-рарлар — деп, ол чугаалаар болуу.

— Тракторист... Херээжен кижиге, не кижиге чик эвес нарын мергежил-дир. А өг-бү-леңер, уруг-адымдар оңу кил-чаар көрүп турар проги, Сал-чак-кыс Намчылова? — деп улам согуургалдым.

— Анаа-ла... Өмү ээзи — Владимир Ойрович — дегим билгилг тракторист-механи-затор кижиге. Чинге-Дагын бот-орулга-чарыгалыг бригада-зынга бригадирлик келген. Ог-дун — Эдуард, куржун — Га-лина трактористер Совет Ар-миянын хүрээленде барган база бир огулуус — Валерий, керивис — Мария база тра-ктористер. Ылаңгыш шүтү-мүс-ла тракторист мергежилге чанчылга берген үлүс-тур бис ийин — деп, Салчак-кыс Нам-чылова таймбырлады.

Коммунист Салчак-кыс Кө-көргөп турумалдыг Каа-Хем-ния эрликтеринге өскөн, ол чер-нин чурттагычы. Техникага аныякчаан ханакшылыг, эрес күзөлдүг чоруу-биле он-заланган. Аныяк кыс бодунуң чүткүлдүг мөзү-шыннын көдөз профтехучилищеге өөргөн ту-рала, тускай мергежилди шингээди алган соонда күш-ажыкчы баштайгы базыма-рынга-даа көргүскөн. Амгы үе-де ук ажылга эр кижилерни безиң чеккен ашкан.

Совет Тываның юбилейлг чылымын чаксы, чайгы, күскү сезоннары оон күш-ажыкчы намырныг көскү исти арт-тырган. Бо чылгы сезонда ол 745 эстаон тектары ажылдап кылган. Социалист чарышка күш-ажыкчы чедипшинери азын бо чылын Төрөн чурту-аустун наймысалагына чедип, Улус ажыл-агыйнын чедип-шинериниң дегелтезин көр-гөш келген. Салчак-кыс Нам-чылова Суг-Бажы көдөз Со-веттик депутаттыга каш-даа удаа солгулап турган. Ам ол СЭКП Каа-Хем районунун келжүтү, «Совет Тыва» сов-хозтун мурунжы механизатор-ларынын бирээзи. Херээжен механизаторларын өстүрер, оларын ажылдап, чурттаа-рынга таарымчалыг байдал-дарны тургузарыгга сатып са-лырчыне тутанган салдардан партия райкомунун пленуму-га бо чылын көдүрүп, партия-нын иштиндерин, механиза-торлар ортузунга пропаганда-лап, аныяктарын толентиг дагымчыкча болуп чорутуу. Совхозта баштайгы херээ-жен трактористтерин бирээзи,

ШЕВЕР ХОЛДУГ МАСТЕРЛЕР

Кызылдың № 5 парик-махерсаязында комсо-молчу-аныяктарнын кол-лективни эртен айлarda социалистг чарышка тинчлик болуп келген. Хандырылганын культу-разып бедидер, дээр пар-икмахерлер кызымак ажылдап турарлар. Чаа модельдериниң хевирлерин ханаларда аскан. «Ната-ша», «Диана», «Аврора» деп модельдерин мында кылтып турар. Эн аяныг, энзагай прическаларын мастерлер Вера Иванова биле Лидия Такмакова олар кылтып турарлар.

ЧУРУКТАРДА: № 5 ПАРИКМАХЕРСАЯНЫН МАСТЕРЛЕРИ ВЕРА ИВАНОВА БИЛЕ ЛИДИЯ ТАКМАКОВА

В. Заворин беш дугаар черин алган. Ук маргылдаа моон муруну-да чылдарга болаарга арай орайган эгелезе-даа органи-поноу, шаңналдыг чери ал-гай шыдыраачыларны хоорай-ның спорт комитетиниң муру-нуяа чемпиону дегизе, өртөстг белектер, диплома-ры биче шанаан.

Бо чылдын декабрь эгезин-де болуп эртер республика чемпионатында кижирг эргени Ч. Оюн, М. Түлүш, П. Күжү-гет чаалап алганын. Ол мар-гылаада Кызыл хоорайнын шыдыраачыларын аныгаа ребоң маргылдааларын тилекчилери база ойнаар.

ЭПВ

НОВЫЙ 23-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Гос. 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — Эртен-исп-тередил филмдер. 9.25 — «Мертвые души». Уран-чечен телефильмин 4-ку сериязы. 10.45 — «Концерт залыка-школалар». 11.45—11.50 — Телемелээр. 14.30 — Телемелээр. 14.35 — «Сезен чылдарың комму-нистер». 15.40 — Музыкалыг дамчыдыла. 16.15 — Эртен-деннер агроулеттүр комплек-зинге. 16.45 — Орус чугаа. 17.15 — Калы — найралдыг өг-бүлө. 17.45 — Улуг Тинде-гениң 40 чылынга. 18.15 — «Хөгдүг нотажыгаштар». 18.30 — Док. телефильм. 18.45 — Бөгүн дегелге. 19.05 — Амгы дегелге болгаш ажыкчы шимчээшкни. 19.35 — «Мерт-вые души». Уран-чечен теле-фильмин 5-ки сериязы. 21.00 — «Ус». 21.35 — Концерт. 23.20 — 23.55 — Бөгүн дегелге.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — Док. телефильм. 8.35; 9.35 — Төгү. 4-ку класс. 9.05; 12.40 — Англия дил. 10.05—4. Дарвининиң үстелиниң тургу-сунганы. 10.35; 11.40 — «Гео-графия». 5-ки класс. 11.05—Д. Кутулыновтун шүлүктөрү. 12.10—Төгү. 8-ки класс. 13.10 — «Людвиг ван Бетховен». 14.10 — Декабристер дугайы-да чечен чугаалар. 15.10—15.15 — Телемелээр. 18.00 — Телемелээр.

КЫЗЫЛДАН

18.20 — Уругларга филм. 18.35 — «Кажан-даа албайла». 19.05 — «Даш чечек». Фильм-концерт. 19.15 — «Азия төвү». 19.45 — Телемелээр. 19.55 — Чаралдар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг удунар, чаштар». 20.15 — Теледүрү-дүл. 21.00 — «Ус». 21.35—00.20 — «Чисто английское убий-ство». Уран-чечен телефильм. 1-ги, 2-ги сериялар.

РЕДАКТОРУН ОРАЛКЫЧЫМ К. К. САТ.

АГААР

Бөгүн республикага агаар аяс, чагбас. Хүндүс шокар бу-луттар, чамалык черлерге би-чин хэр наар. Хаттын күжү секундада 5—10 метр. Дүе агаарың температурасы 27—32 градус соор, чамалык районнарга 20—25 градус. Хүндүс 20—25, чамалык чер-лерге 12—17 градус соор.

Кызылда аяс болур. Чагбас. Хаттын күжү секундада 5—10 метр. Дүе агаарың темпе-ратурасы 27—29, хүндүс 15—17 градус соор.

ДЫШТАНЫР ХҮННЕРДЕ

Хөгжүм-шин театрынга 24-те 17.00 Уругларга болгаш аныяктарга V бүгү-эвлек бол-ган XI бүгү-россия театр не-дөлөжикниң «Чер кырынга ам-дышкыч» деп дегизтиг ажы-дышкыч.

25-те 12.00 «В гостях у сказки» шии. Хемик «А ве-стакни оня пертается» (2 көже-лиг шии).

26-да 18.00. О. Перехалин «Горячая точка». 18.00 Аныяк көрүктүлөр театрынын 20 чы-лынга тураскаткан дышта-нылга келээзи.

«Енисей» Култура бажыныга 24—25-те 19.30 Дискотека. Култураның болгаш дыштанылганын Н. Гастелло аттыг паргынга 24—25-те 11—17.00 Парктын хаак базасы ажылдап турар. Автоорук техникумунун спорт залыга 24-те 15.00, 25-те 10.00. Баскетболга техникумунун бирги көрүлгө дээрлиг маргылдаа.

ДЫШТАНЫР ХҮН ИТАВЫ.

КЫНО

НОВЫЙ 23-ТЕ «НАЙРАЛ»: Киноборник 9.30. «Цена риска» 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 ша-ктарда.

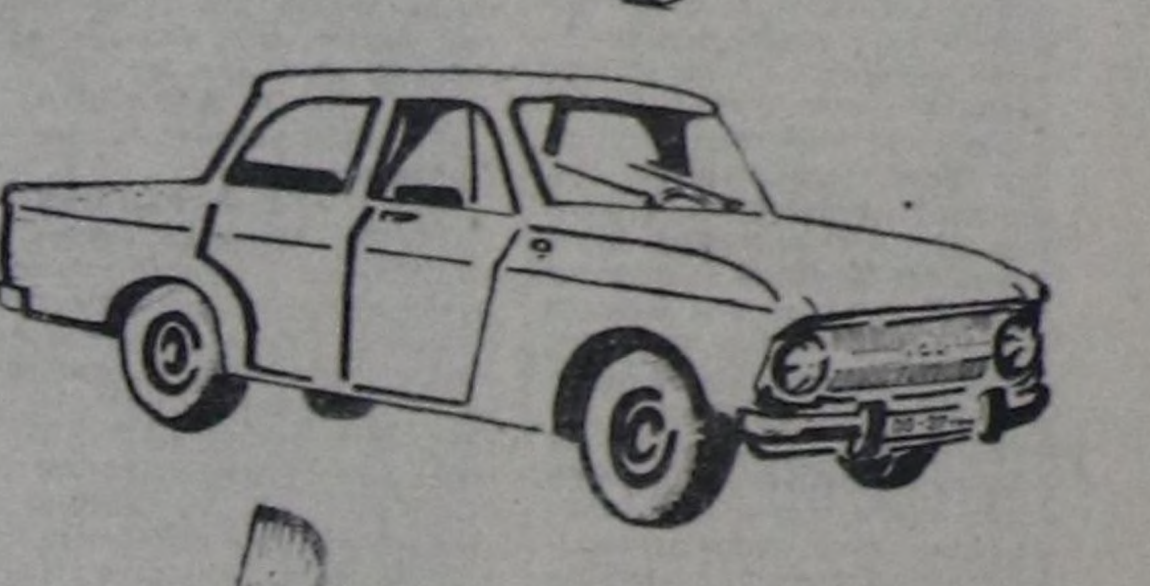
«ПИОНЕР»: «Айболит-66» 9.30. «Баллада о доблестном рыцаре Айвенго» 11.20, 13.10, 15.00. «Подросток и закон» 15.00. «Из асфальта» коней паста» 17.05, 18.55, 20.45 ша-ктарда.

«КАА-ХЕМ»: «Запах Земли» 14.30. «Без вести пропавший» 16.20, 18.10, 19.50 шактарда.

«ВОСТОК»: «Пой, коббой, пой» 16.50, 20.30. «Километры риска» 15.00, 18.40 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Берега» 17.30, 20.00 шактарда.

СССРЭ-НИН ДОСААФ ЛОТЕРЕЯЗЫНЫН 1984 ЧЫЛДА ИЙГИ ҮНДҮРҮЛГЕЗИ

Ийги үндүрүлгөсө «Волга» ГАЗ-24, «Москвич-412», «Жигули» ВАЗ-21013, «Запорожец» ЗАЗ-968М5 дээр 640 автомо-биле, «Днепр» МТ10-36, «Урал» М67-36, «Иж-Юпитер-4К», «Иж-Планета-3-02» дээр 1440 мотоцикл, туристик дериг-херексел болгаш акция ой-нашкыныры таваржыр. Ния-тизи-биле 20 миллион рубль-дин 7 миллион 680 муң ойнар алышкыныры таваржыр. Силер лотерея билеттерин

салдып алгаш, камгалам-масса-лыг болгаш, шериг-патриоттук амжалдарын, техникат болгаш шеригжиткен спорт хевирле-рин улам калбартырып, ДОСААФтын материал-тех-никтиг кыраларын быжылда-рылга кызыл, ийги берген-нел болур.

Лотерея билеттерин ДОСААФ органдарындаан болгаш хей-ниитиң не-тередикчилерден салдып ал бо-лур силер.

Лекцияже чалалга

1984 чылдын ноябрь 25-те, воскресенье, СЭКП Тыва об-комунун Политбюроадышкы бажыныга кулуксунуң 14 шакта «СССР-диг дегелге байдалын дугайында» лек-ция болур.

Лекцияны Бүгү-эвлектеги «Билет» институтунин лектору, философия эртемнеринин кан-дидаты, күрүс болгаш эге-комунун Политбюроадышкы бажыныга кулуксунуң 14 шакта «СССР-диг дегелге байдалын дугайында» лек-ция болур.

Лекцияны эртемчилер болгаш салдып турар билеттер-биле кирер.

ЧАРЛАЛ

Тыва АССР-нин ИХМ-нин КАИ кылдынын Кызыл хоо-райда КАИ-нин бүтүктөл-шыл-галда салбыры 1984 чылдын ноябрь 20-ден эгелээш, дара-зында расписание-биле ажы-дап турарын организацина-рга, бугурулгелерге, албан чер-леринге болгаш чурттакчылар-га лыпындап турар.

ВТОРНИК, ЧЕТВЕРГ Хуула автортраспорту бу-руткээр. Документтерини хү-лээп алып болгаш бээр үези—10-дан 20 шакка чедер.

СРЕДА, ПЯТИЦА Күрүне автортраспорту бу-руткээр. Документтерини хү-лээп алып болгаш бээр үези—9-тан 18 шакка чедер.

ВТОРНИК, ЧЕТВЕРГ Чолаачы шыныгаларын болгаш чолаачы шыныгалары-ны талоннарын солутур. Документтерини хүлээп алыр.

КУРАВТОНИСПЕКЦИЯ.

Тыва көдөз ажыл-агый тех-никумунун 1977 чылдын ноя-21-де Саартай Соколова Дан-дынын админта тывыскаан

№ 737538 диплом чыткен ужу-рунда, ону күш чок деп са-наар.

КЫЗЫЛЧЫЛАРГА

Ала-чурттуң Улуг дайын-ны чылдарында күш-ажыл фронтунга кириккени дээр медалдар-биле шаңнаткан ба-за «1941-1945 чылдарга Ала-чурттуң Улуг дайыныга эрес-мадырлыг күш-ажылы дээр». «Москваның камгалады дээр». «Ленинградтын камгалады дээр». «Одессаның камгалады дээр». «Севастопольдун камга-лады дээр». «Сталинградтын камгалады дээр».

Улуг бугалтерин (кол бух-галтер эргелиг), кассирин, бус бээр болгаш суг изидер котел-дарын машинистерин, септеле-гелерин, хеп азар черге, чунар-базынга ажылдаар-лары, хеп базыкчыларын, № 5 чунар-базынга кассир-лерин, ажылдакчыларын Кы-зыл хоорайны чунар-базы-ны камгалады дээр». «Киевтин камгалады дээр». «Кавказын камгалады дээр». «Совет За-пороженин камгалады дээр» медалдарын эилекчилерин хооруккумонун организастыг кылдының 1984 чылдын декабрь 1-ге чедер кезирин улус депутаттарынын Кызыл хоорай Советинин күсүмүчү чаалап тур. Организастыг адреси: Кызыл хоорай, Кометон — ку-луксуну. 36, № 3 кабинет. Шаңнааларын бадыткал би-ляни ал алгаш келер.

нарынын болгаш хеп чур-челеринин комбинаты ажыл-че чаалап турар.

Чыл дугузууда ажылдын түнелдерин бугулар акша шаңнааларын ажылдакчылар-га тыгыр. Комбинаттын ад-рес: Кызыл хоорай, Красно-армейская кудумчуу, бажы № 227, кадрлар кидизин.

Солун пелеляла 6 катап үнер.

Чыгыр № 2086.

